

Motion till riksdagen 2025/26:3898

av **Andrea Andersson Tay m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2025/26:89 Riksrevisionens rapport om arbetsrättsliga villkor i offentlig upphandling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge ett särskilt uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att se över sitt stöd för uppföljning av arbetsrättsliga villkor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ytterligare förslag på hur uppföljningen av arbetsrättsliga villkor kan centraliseras och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionens granskning visar att arbetet med att ställa arbetsrättsliga krav i offentliga upphandlingar inte fungerar effektivt. När lagen ändrades 2017 innebar det att myndigheter blev skyldiga att ställa arbetsrättsliga krav i vissa upphandlingar. Denna lagändring har dock inte fått de avsedda effekterna. Riksrevisionen menar att anledningen till att myndigheterna inte efterlever intentionerna med lagstiftningen är att den är svår att tillämpa och att stödet är otillräckligt.

I granskningen är det endast en tredjedel av upphandlingarna som innehåller arbetsrättsliga villkor. I de granskade upphandlingarna identifieras flera problem såsom att myndigheterna använder allmänna och ospecificerade skrivningar, vilket gör kraven otydliga för leverantörerna. Uppföljningen är också bristfällig.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning om att det är av stor betydelse att krav och villkor som ställs i offentlig upphandling kontrolleras och följs upp. Regeringen har därför bland annat gett Upphandlingsmyndigheten ett bredare uppdrag samt fört över ansvarsområden gällande upphandling från andra statliga aktörer till Upphandlingsmyndigheten. Vänsterpartiet ser positivt på dessa åtgärder.

Regeringen pekar också på att man i sin färdplan för de offentliga affärerna har infört nya mål, bland annat att säkerställa att endast seriösa leverantörer tilldelas offentliga kontrakt. Vidare har regeringen inom ramen för arbetet mot arbetslivskriminalitet i offentliga upphandlingar gett Upphandlingsmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten utökade uppdrag, vilket Vänsterpartiet välkomnar. Regeringens insatser är dock av generell och bredare karaktär. Vänsterpartiet menar att Riksrevisionens kritik är oroande och att det därför, utöver regeringens åtgärder, krävs ytterligare mer riktade insatser på området.

I dag finns stora problem med hur offentlig upphandling tillämpas. Alltför ofta är lägsta pris vägledande, vilket leder till att oseriösa företag vinner upphandlingar genom att hålla priserna nere på bekostnad av en god arbetsmiljö och rimliga arbetsvillkor. På senare år har även kriminella gäng etablerat sig i välfärden efter att ha vunnit upphandlingar. Utvecklingen är systemhotande och måste stoppas. Vänsterpartiet anser att det ska råda ordning och reda vid offentlig upphandling. Arbetstagare som arbetar inom offentligt finansierade verksamheter som upphandlas ska garanteras schysta löner och villkor.

Att ställa höga och bra krav utan uppföljning blir i praktiken meningslöst. I detta sammanhang bör vikten av underleverantörsbegränsningar understrykas. Uppföljning blir avsevärt svårare på en arbetsplats där det förekommer långa och komplexa underleverantörskedjor. Vänsterpartiet har därför tidigare föreslagit att dessa begränsas vid offentliga upphandlingar och menar att det vore eftersträvänsvärt i framtiden.

De arbetsrättsliga villkoren i offentlig upphandling måste kunna garanteras, skattemedel ska inte gå till företag som dumpar löner och arbetsvillkor.

Regeringen bör ge ett särskilt uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att se över sitt stöd för uppföljning av arbetsrättsliga villkor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med ytterligare förslag på hur uppföljningen av arbetsrättsliga villkor kan centraliseras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Birger Lahti (V)

Ciczie Weidby (V)

Ida Gabrielsson (V)

Ilona Szatmári Waldau (V)

Malin Östh (V)